

A SZÁRAZFÖLDI ERŐK TEVÉKENYSÉGÉNEK MŰSZAKI TÁMOGATÁSA

Siku László mk. alezredes
ZMNE doktorandusz hallgató

„... minden elmélet első feladata, hogy rendbe szedje az összekavart (összekuszált) fogalmakat és képzeteket. Csak akkor érthetünk meg valamit könnyen és világosan, ha egyetértünk az elnevezésekben és fogalmakban. Csakis így juthatunk az olvasókkal közös álláspontra.”

/Carl von Clausewitz/
(A háborúról. I. kötet 118-119. p.)

A huszadik század utolsó évtizedében végbement mélyreható politikai és társadalmi változások, a hidegháború és a kelet-nyugati szembenállás megszűnése gyökeresen megváltoztatta a világ biztonságpolitikai helyzetét. Hatásait tekintve méltán nevezhetjük történelminek e változást, mely átformálta a világ, különösen Európa arculatát. Az utóbbi évek során hazánk külső biztonsági helyzetében is meghatározó jelentőségű változások következtek be – a NATO tagság elérése, valamint az Európai Unióhoz történő csatlakozási folyamat gyakorlati előrehaladása révén – melyek kiváltották a biztonsággal kapcsolatos korábbi felfogásunk teljes átalakítását, valamint annak folyamataira, eseményeire, problémáira új módszerekkel, elvekkkel, eljárásokkal való reagálást, hogy módunk nyíljon az általunk kinyilvánított demokratikus berendezkedésű jogállam értékrendjének mind teljesebb realizálására, s az ehhez szükséges biztonság és stabilitás garantálására. Mindezek hatására szükségessé vált a hadtudomány egészének, illetve részterületeinek – így a műszaki biztosítás területének - újragondolása, valamint az új helyzetnek megfelelő kimunkálása.

Célom a téma feldolgozásával, hogy a Műszaki Katonai Közlöny hasábjain keresztül is hozzájáruljak a NATO elvek szerinti – „Műszaki támogatás”-sal kapcsolatos elméletek mind szélesebb körű megismertetéséhez-feldolgozásához, valamint az ez irányú hazai elmélet kimunkálásához.

MŰSZAKI TÁMOGATÁS FOGALMA

A műszaki támogatás szinte egyidős az emberiséggel és az általa viselt háborúkkal. A hadtörténelmi kutatások egyértelműen igazolják, hogy a műszaki támogatás kialakulása, a műszaki csapatok eredete és fejlődése a régmúlt korok háborúira vezethető vissza. Ennek a ténynek az alapvető oka abban keresendő, hogy a háborúban a hadviselő felek sikeres tevékenységét számtalan természetes és mesterséges akadály korlátozta, amelyeket a harcoló csapatok saját erőikkel és eszközeikkel nem tudtak leküzdeni – így azok leküzdésének szükségessége a harcoló csapatok mellett, olyan szakcsapatok-szakképzett munkaerő szervezését igényelte, melyek feladataik végrehajtásával hozzájárultak a harcoló csapatok (sikeres) tevékenységéhez – hisz a történelmi korok minden időszakában törekedtek arra, hogy a közvetlen harcot vívó erők minnél kedvezőbb körülmények között vegyék fel a küzdelmet az ellenséggel. Ezeket a kedvező körülményeket a különféle tevékenységek, feladatok, rendszabályok végrehajtásával igyekeztek biztosítani.

E kis történelmi visszatekintés után nézzük a jelent, amikor is az elmúlt évek hatásai eredményeképp, komoly változáson mentek – mennek át azok a tényezők, amelyek leginkább hatnak a még műszaki biztosítási irányultságú elméleteinkre és főképp a műszaki csapatok (erők) lehetőségeire, szerepére, lehetséges feladataira a szárazföldi erők műszaki támogatása során. Ezen tényezők közül kiemelkednek az alábbiak:

- a hadtudományi elméletek változásai;
- a NATO tagságunk;

- a Magyar Honvédség, valamint annak műszaki csapatai strukturális változásai;
- a haderő funkcióinak változásai;
- a műszaki felszerelések mennyiségének - minőségének változásai, stb.

Ha csak az előbbi tényezőket veszem alapul, akkor azok mindegyike külön – külön is okot adott volna arra, hogy újra vizsgáljuk és számos vonatkozásban korrigáljuk elméletünket s annak gyakorlatát.

Mindezek alapján fontos feladatommak tekintem a műszaki biztosítás, valamint a műszaki támogatás NATO elvrendszerű elhelyezését, majd ezekre és a szakirodalmakra alapozottan fejtem ki a műszaki támogatás alapjait.

Műszaki biztosítás fogalma

Szakutasításunk az összefegyvernemi harc műszaki biztosítására – Mú/91 – a következőképp definiálja a ***műszaki biztosítást***: „a hadműveleti, illetve a harcbiztosítás egyik fajtája. Azon feladatok és rendszabályok végrehajtásának összessége, amelyek célja: megteremteni a csapatok számára a szükséges műszaki feltételeket az időben történő és rejtett előrevonás, a szétbontakozás, a manőverek és a harc feladatok sikeres megoldásához; fokozni a csapatok és objektumok valamennyi fegyverrel szembeni védettségét... ”¹

Az USA FM 100-5 Táborig Kézikönyv alapján a „***biztosítás***: azon rendszabályok eredménye, melyeket a parancsnok az erők megóvása érdekében hoz. ”²

A NATO Szárazföldi Csapatok Harcászati Doktrínája ATP-35(B) szerint a „***biztosításra***: A parancsnok az intézkedéseket azért hozza meg, (pl. a terep felhasználása; a rejtés-álcázás; a megtévesztés; az áttelepülés stb.

¹ Szakutasítás az összefegyvernemi harc műszaki biztosítására Mú/91. Bp. MH. 1994. I./1.p.

² USA Szárazföldi Haderő Minisztériuma FM 100-5 Táborig Kézikönyv Hadműveletek. Bp. HVK. 1997. 32. p.

vonatkozásában), hogy korlátozza az ellenséges felderítést, elkerülje a meglepést és megőrizze erőinek harci hatékonyságát.”³

Ezen néhány, valamint a szakirodalmakban fellelhető műszaki biztosítás fogalmakat elemezve, véleményem szerint a NATO elvrendszerű **műszaki biztosítás**: az összefegyvernemi, fegyvernemi és szakalegységek által önállóan megoldható műszaki jellegű tevékenységek, a feladat sikere érdekében bevezetett rendszabályok, valamint az alegység által, saját érdekében végrehajtott műszaki feladatok összessége, amelyek végrehajtását együttműködve a műszaki alegységekkel, vagy szakmai irányításuk-tanácsaik mellett valósítják meg.

Tehát a NATO elvek alapján a biztosítást, - így a műszaki biztosítást is - nemcsak a csapatok egy meghatározott köre alaprendeltetéseként, hanem minden kötelék folyamatosan kell hogy végezze.

Műszaki támogatás fogalma

Az USA FM 100-5 Tábori Kézikönyv a **támogatást** és a **műszaki támogatást** az alábbiak szerint fogalmazza meg:

„**A támogatás**: valamely erőnek olyan tevékenysége, mellyel segít, véd, kiegészít és fenntart egy másik erőt.”⁴

„**A műszaki támogatás**: a műszakiak az összefegyvernemi csoportosítás részeként, a műszaki feladatok egész sorát végzik el: a mozgás elősegítésével, akadályozásával összefüggő, valamint a túléléssel kapcsolatos feladatokat hajtanak végre...”⁵

³ NATO Szárazföldi Csapatok Harcászati Doktrínája ATP-35 (B), HVK E-A IMCS, Bp. 1997. 121. p.

⁴ USA Szárazföldi Haderő Minisztériuma FM 100-5 Tábori Kézikönyv, Bp. HVK. 1997. 86. p.

⁵ USA Szárazföldi Haderő Minisztériuma FM 100-5 Tábori Kézikönyv, Bp. HVK. 1997. 63. p.

A NATO ATP-35(A) Szárazföldi Haderő Doktrínája alapján a „**műszaki támogatás**: ...mivel a manőver lényeges a hadművelet sikeres vezetése szempontjából, erőfeszítéseket kell tenni a saját erők mobilitásának fenntartására, miközben csökkenteni kell az ellenség mozgékonyágát. A műszaki csapatok segítenek a mozgékonyág fenntartásában, végrehajtják a záruk létesítését, a rombolásokat és fokozzák a saját csapatok túlélőképességét...”⁶

Ezen néhány, valamint a szakirodalmakban fellelhető műszaki támogatás fogalmakat elemezve, véleményem szerint a NATO elvrendszerű **műszaki támogatás: a műszaki csapatok (erők) által az összefegyvernemi, fegyvernemi és nem műszaki szakalegységek érdekében végzett-végrehajtott műszaki szaktevékenységek összessége, mellyel kedvező feltételeket teremtenek feladataik sikeres végrehajtásához a harc (hadművelet), valamint a nem háborús katonai műveletek során.**

Vagyis a NATO elvek alapján a támogatás – így a műszaki támogatás - tevékenység és eseménysorozat a támogatási képességekkel rendelkező csapatok részéről, amelyek eredményeként a támogató szervezet a katonai műveletekben ráhatásával védi, erősíti, kiegészíti, segíti, fenntartja és megóvja a másik csoportosítást.

Mindezek alapján a szárazföldi erők előtt álló feladatok műszaki szempontból szerintem két kategóriába sorolhatók, melyből az egyik kategória a biztosítást és védelmet célzó intézkedések lényeges részeként:

- *A műszaki biztosítás: az összefegyvernemi, fegyvernemi és szakalegységek által önállóan megoldható műszaki jellegű tevékenységek, a feladat*

⁶ NATO Szárazföldi Haderő Doktrínája ATP-35 (A), HVK E-A IMCS, Bp. 1996. 43. p.

sikere érdekében bevezetett rendszabályok, valamint az alegység által, saját érdekében végrehajtott műszaki feladatok összessége.

A másik kategória pedig a háborús és nem háborús katonai műveletek egyik támogatási fajtájaként:

- *A műszaki támogatás: a műszaki csapatok (erők) által az összefegyvernemi, fegyvernemi és nem műszaki szakalegységek érdekében végzett-végrehajtott műszaki szaktevékenységek összessége, mellyel kedvező feltételeket teremtenek feladataik sikeres végrehajtásához a harc (hadművelet), valamint a nem háborús katonai műveletek során.*

Műszaki támogatás célja

Kedvező feltételek teremtése a összefegyvernemi, fegyvernemi és szakalegységek feladatainak sikeres megvalósításához:

- a mozgékonyság megteremtésével, fenntartásával;
- a túlélőképesség növelésével, tökéletesítésével;
- és az ellenség feladatai végrehajtásában való akadályozásával;
- egyéb-más műszaki feladatok elvégzésével.

A műszaki támogatás céljai elérhetők:

- a műszaki csapatok kiképzettségének magas fokával;
- a műszaki alegységek erő kifejtésének összpontosításával, valamint szilárd és folyamatos vezetésükkel;
- a fegyvernemekkel és szakcsapatokkal, valamint a feladat végrehajtásban résztvevő más szervekkel való szoros együttműködéssel;
- a műszaki felszerelések, a terep és a helyi anyagok hozzáértő ki- és felhasználásával;

- a műszaki alegységek műszaki felszerelési eszközökkel és anyagokkal időben történő ellátásával.

MŰSZAKI TÁMOGATÁS FELADATAI

Mielőtt a feladatok részletezésére térnék rá, azt is el kell mondanom, hogy a NATO-ban a háborús műveletek műszaki támogatási feladatait felosztják *a közvetlen harctevékenységet támogató (harcos műszaki feladatokra)* és *a harctevékenységet követő* (estenként hosszabb időtartamot is magába foglaló) időszak műszaki támogatási feladataira.

A közvetlen harctevékenységet támogató harcos műszaki erők feladataikat a rendszeresített, vagy a részükre biztosított haditechnikai felszerelések, eszközök és anyagok célirányos alkalmazásával, a műveletet irányító összfegyvernemi, vagy fegyvernemi parancsnokok döntése alapján hajtják végre.

A harctevékenységet követő időszak műszaki támogatási feladatai már összetettebbek-sokrétűek. Ekkor a műszaki erők önállóan, vagy nem katonai szervezetekkel együttműködve hajtják végre mentési, út, vasút- és hídépítési, valamint az infrastruktúra helyreállítását eredményező feladatokat, illetve az is előfordulhat, hogy a katonai szervezet csak megrendelő és polgári vállalatok végzik el a munkálatokat.

Ezek után – nem a teljesség igényével – a prioritásokat is figyelembe véve fejtem ki a műszaki támogatás feladatait, melyek során a műszaki támogató erők a rendszeresített, vagy a részükre biztosított haditechnikai felszerelések, eszközök és anyagok célirányos alkalmazásával az összfegyvernemi, a fegyvernemi és szakalegységek feladatainak sikeres megvalósítása érdekében az alábbi fő feladatokat hajtják végre:

a) Mozkékonyságot támogató feladatok

A különböző kötelekek feladataik végrehajtása során igénylik a gyors és korlátlan manőverező képességet, mely az akadályok elhárításával, illetve megsemmisítésével, átjárók, átkelőhelyek, létesítésével, utak javításával és berendezésével, valósul meg. Valamennyi fegyvernem – szakcsapat mozgásának támogatása során jelentkező feladatok az alábbiak:

- az akadályok és útvonalak műszaki felderítése;
- segítségnyújtás az akadályokon áthaladó erők számára;
- hidak és utak javítása;
- a támogatott harcoló csapatok képességeit meghaladó akadályokon átjárónyitás, útvonalak mentesítése.

b) Az ellenség mozkékonyságát akadályozó feladatok

A mozgás akadályozására vonatkozó műveletek a NATO hadviselésének döntő fontosságú elemét képezi, mely jelenti az akadályok létrehozását az ellenség késleltetése, terelése, megosztása, vagy megsemmisítése és megállítása érdekében. A mozgás akadályozására irányuló műveletek zavarják az ellenség manővertervét és akadályozzák a terep felhasználásában, valamint számunkra olyan kedvező irányokba terelhetik, ahol könnyen sebezhető. A mozgás akadályozására vonatkozó feladatok az alábbiak:

- a támogatott harcoló csapatok képességeit meghaladó akadályok létesítése és tökéletesítése, különösen aknamezők kialakítása;
- rombolások végrehajtása.

c) Túlélést biztosító feladatok

Valamennyi fegyvernem szakcsapat felelős a saját túlélőképességének biztosításáért. Az ez irányú műszaki támogató tevékenységnél a különleges képzettséget, vagy harci technikát igénylő feladatokra kell összpontosítani, melyek vonatkoznak a személyi- és harcjármű tüzelőállások, a védettséget

fokozó nyílt, fedett és zárt erődítési létesítmények létrehozására az ellenség fegyverei hatékonyságának csökkentése érdekében. A túlélőképességgel kapcsolatos feladatok az alábbiak:

- tábori erődítési építmények létesítése, vagy segítség azok létesítésében;
- állások, támpontok, vezetési pontok előkészítésében-berendezésében való részvétel;
- általános és speciális álcázás.

d) Egyéb-más műszaki feladatok

A három nagy feladatcsoporton, *a mozgékonyt támogató, az ellenség mozgékonyt akadályozó és a csapatok túlélését biztosító feladatokhoz* való hozzájáruláson túl, a műszaki erők olyan feladatok végrehajtását is feladatul kaphatják, amelyek speciális szervezetet, felszerelést, vagy képzettséget igényelnek, valamint jelentős eszköz és időigénnyel járnak. Ezen feladatok az alábbiak:

- csapások, katasztrófák következményeinek felszámolásában való részvétel;
- katonai létesítmények építése-berendezése;
- segítség víznyerőhelyek létesítésében;
- a műszaki szakfeladatokhoz szükséges építményelemek, szerkezetek előkészítése, gyártása;
- megfelelő, időszerű információk biztosítása a terepről stb.

A MŰSZAKI CSAPATOK SZEREPE, ALKALMAZÁSUK ELVEI

A műszaki csapatok (erők) a szárazföldi haderőnem erőinek támogató szakcsapatoként, a szárazföldi erők katonai műveleteinek támogatását végzik, elsősorban a szervezetükből adódó feladataiknak és specialitásuknak megfelelően.

A műszaki csapatok szerepe

A műszaki csapatok (erők) a szárazföldi erők **k é p e s s é g e i n e k** megsokszorozói, a mozgás elősegítésével-akadályozásával összefüggő, valamint a túléléssel és egyéb-más műszaki tevékenységekkel kapcsolatos műszaki feladatok egész sora elvégzésével.

A terepről adott értékeléssel segítik a parancsnokot, valamint biztosítják a szükséges műszaki eszközöket, felszereléseket, anyagokat és speciális szakismereteket a fegyvernemi és szakcsapatok részére. Támogatják a szárazföldi erőket a terep megerősítésekor és járhatóvá tételekor, illetve akkor, ha a feladatok csak szakfelszerelésük alkalmazásával oldhatók meg.

A műszaki csapatok alkalmazásának elvei

A műszaki csapatok alkalmazásának elvei az alábbiak:

- a műszaki alegységeket rendeltetésszerűen és célirányosan kell alkalmazni, figyelembe véve szakképzettségüket, lehetőségeiket;
- a műszaki alegységeket a műszaki támogatás feladatainak végrehajtására kell alkalmazni, ügyelve arra, hogy a helyzet változásainak megfelelően át lehessen őket csoportosítani;
- a műszaki alegységek részére - figyelembe véve feladatuk jellegét, terjedelmét - időben kell a feladatokat meghatározni, betartva azt az elvet, hogy a legtöbb időt a végrehajtásra kell biztosítani;
- a műszaki támogatás feladataihoz szükséges erő-eszköz és időszükséglet meghatározásához, valamint az erők-eszközök célszerű csoportosítása kialakításához folyamatosan kell a műszaki felderítési adatokat biztosítani;
- megfelelő mennyiségű műszaki erőt-eszközt és felszerelést kell tartalékolni arra, hogy a kialakult helyzet kapcsán a legfontosabb

objektumoknál a szükségleteknek megfelelően növelni lehessen a műszaki alegységek erőkifejtését, valamint a váratlanul felmerülő feladatokra elegendő erő és eszköz álljon rendelkezésre;

- biztosítani kell a műszaki alegységek folyamatos együttműködését a támogatott összfégyvernemi, fégyvernemi és szakcsapatokkal, továbbá a műszaki alegységek között.

A műszaki csapatok alkalmazásának jellemzői:

- műszaki támogató erők szoros együttműködése más fégyvernemi és szakcsapatokkal, mindenekelőtt a szárazföldi kötelékekkel;
- több kötelék egyidejű támogatása a támogatott szárazföldi erők alkalmazási körletében;
- különböző műszaki feladatok egyidejű teljesítésének szükségessége.

A műszaki csapatok alkalmazásának **s ú l y p o n t j a** rendszerint egybeesik az adott „feladat” súlypontjával. **A súlypont:**

- a műszaki erők és eszközök összpontosításával;
 - további műszaki megerősítéssel;
 - anyagi eszközök összpontosításával, pl. kiegészítő műszaki anyagok kiutalásával, vagy kiszállításával
- } képezhető

A műszaki csapatok (erők) **t e l j e s í t m é n y e** akkor a legnagyobb, ha egységes irányítás alatt, zárt kötelékben (szakosított, szakfeladatokra kiképzett és szaktechnikával ellátott műszaki alegységként) alkalmazzák őket és alárendeltségük lehetőleg hosszú ideig változatlan.

Összegzésképp témám kapcsán megállapíthatom, hogy a huszadik század utolsó évtizedében végbement mélyreható politikai és társadalmi változások hatásai eredményeképp, komoly változáson mentek – mennek át azok a

tényezők, amelyek leginkább hatnak a még műszaki biztosítási irányultságú elméleteinkre és főképp a műszaki csapatok (erők) lehetőségeire, szerepére, lehetséges feladataira a szárazföldi erők műszaki támogatása során. Mindezek hatására szükségessé vált a hadtudomány egészének, illetve részterületeinek – így a műszaki biztosítás területének - újragondolása, valamint az új helyzetnek megfelelő kimunkálása.

Ugyanakkor azon meggyőződésnek is hangot kívánok adni, hogy a NATO országok hadseregeiben fontosnak tartják a műszaki csapatok támogató tevékenységét – bízom abban, hogy ez hazai vonatkozásban is követésre talál a haderő korszerűsítése során – s így nagy hangsúlyt helyeznek a műszaki támogató erők megfelelő anyagi támogatására és szervezeteik, alkalmazott eszközeik fejlesztésére. Az is jól látható, hogy ezt teszik azért, mert a világ számos pontján napjainkban is „éles” műveleteket hajtanak végre, s így nap mint nap érzékelik, hogy a műszaki támogató erők a szárazföldi csapatok tevékenységét lényegesen befolyásolják.

Ennyiben kívántam összefoglalni a műszaki támogatás témakörét bízva abban, hogy az általam leírtakkal hozzájárulok a NATO elvek szerinti – „Műszaki támogatás”-sal kapcsolatos elméletek mind szélesebb körű megismertetéséhez-feldolgozásához, valamint az ez irányú hazai elmélet kimunkálásához.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Dr. Kőszegvári Tibor: A biztonság és biztonságpolitika fogalmának, tartalmának fejlődéstörténete. ZMNE, Ea., 1998.
- Az Országgyűlés 94/1998. (XII. 29.) OGY határozata a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveiről. (Magyar Közlöny 1998.évi 120. szám.)

- USA Szárazföldi Haderő Minisztériuma FM 100-5 Tábori Kézikönyv Hadműveletek. Bp. HVK. 1997.
- Szárazföldi Haderő Doktrínája NATO ATP-35(A), Bp. HVK E–A IMCS, 1996.
- Szárazföldi Csapatok Harcászati Doktrínája NATO ATP-35(B), Bp. HVK E–A IMCS, 1997.
- Szakutasítás az összefegyvernemi harc műszaki biztosítására (Mű/91. 1994.)
- Mű/243 Műszaki szakutasítás a nem műszaki alegységek számára (HM 1978)
- Kaszala László: A műszaki biztosítás alapjai. Bp. ZMKA. 481/0723/Ea. 1992.
- Budai István: A műszaki-technikai biztosítás helyzete és a NATO-csatlakozás. Bp. Új Honvédségi Szemle, 1999/10. szám.
- Szárazföldi erők műszaki támogatásának elvei (ATP-52). HVK E–A IMCS, Bp. Nyt.szám: 585/2479. 1992.
- Műszaki csapatok alkalmazása. HVK E–A IMCS, Bp. Nyt.szám: 21/71. 1997.
- Műszaki csapatok vezetése. HVK E–A IMCS, Bp. Nyt.szám: 21/124. 1997.
- Műszaki zászlóalj vezetése és alkalmazása. HVK E–A IMCS, Bp. Nyt.szám: 21/133. 1997.
- NATO műszaki biztosítási szakkifejezés gyűjtemény. HVK E–A IMCS, Bp. Nyt.szám: 21/88. 1997.